

Hovorna.

(„Rozšiřování“ v platném právu tiskovém.) Jedním z nejdůležitějších pojmů v právu tiskovém je pojem rozšiřování. Na jeho vymezení závisí rozsah trestnosti deliktů, spáchaných obsahem tiskopisu. Ač jde o instituci zásadní důležitosti, a od platnosti tiskového zákona bývalého Rakouska uplynulo právě sedmdesát let, přece pojem rozšiřování tiskopisů nebyl právní vědou ani judikaturou normativně správně zhodnocen.

Chceme-li vytknouti vady výkladů a podati správný rozbor gramatický a logický, musíme se uchýliti k autentickému textu německému, jenž zní:

„§ 6. — Als Verbreitung kann im Sinne dieses Gesetzes nur der Vertrieb, Verschleiss, oder die Vertheilung von Druckschriften, sowie das Anschlagen, Aufhängen oder Auflegen derselben an öffentlichen Orten, in Lesevereinen, Leihbibliotheken und dergl. angesehen werden.“

Do spisu: „Československé právo tiskové“ přeložil jsem toto ustanovení takto:

„Rozšiřováním podle tohoto zákona jest jen odbyt, prodej nebo rozdávání tiskopisů, nebo přibíjení, vyvěšování a vykládání jich na veřejných místech, v čtenářských spolcích, půjčovnách knih a pod.“

Při podrobnějším studiu literatury a judikatury jsem shledal, že pojem rozšiřování v právu tiskovém je téměř vesměs nesprávně vykládán. Snad jediný spisovatel (Glaser, Gesammelte kleine Schriften, II, str. 73) dospěl k závěru, že výpočet způsobů rozšiřování je v § 6 taxativní.

Liszt (Lehrbuch des österreichischen Preßrecht, str. 85) vytýká Glaserovi, že jeho slova: „Das Gesetz erklärt also ausdrücklich, daß es alle Fälle von Verbreitung aufzähle“ mohou dáti podnět k nedorozumění. Sám pak uvádí: „§ 6 unseres P. G. ersetzt die Definition der Verbreitung durch eine Aufzählung von Beispielen, die durch eine clausula generalis eben als Beispiele charakterisiert werden.“

V plenárním usnesení kasačního soudu vídeňského ze 14. března 1883, č. 522, se uvádí, že zákon nechtěl podávati výpočet taxativní, nýbrž že jen demonstrativně uvedl některé příklady.

Sládeček (Tiskové právo trestní a policejní, str. 24) poznamenává, že pozitivní právo tiskové přestává na tom, že uvádí pravidelně nejvýznačnější modalitty rozšiřovací. Správně pak překládá § 6 tisk. zák. rak., avšak s rozporem se nevypořádal.

Nejvyšší soud (čsl.) zabýval se pojmem rozšiřování několikrát. V rozh. č. 94/19 (čs. sb.) praví: „Rozšiřováním rozumí zákon všelike úmyslné jednání, jímž činí se tiskopis přístupným individuálně neomezenému počtu osob.“ (Totéž vid. kas. soud v rozh. č. 12.461 z r. 1885.) — V těchto rozhodnutích vyjadřuje se všeobecná definice rozšiřování bez ohledu na případy v zákoně uvedené; jejím účelem však vždy nebylo pojem rozšířit, nýbrž naopak zúžit, neboť se zároveň říkalo, že proto není rozšiřovatelem, kdo zapůjčil tiskopis jediné osobě k přečtení (rak. sb. č. 635/1884). Stejně jako v č. 94/19 vykládal Nejvyšší soud pojem také v rozh. č. sb. 1719/24 a č. 4096/31.

Přelom v nazírání nastává v rozh. z 20. května 1930, Zm I 706/29, č. sb. 3875, kde se praví: „Pojem rozšiřování, vyčtený v tiskovém zá-

koně, platí jen pro obor tiskového zákona; při zločinech a přečinech podle zák. č. 50/23, spáchaných obsahem tiskopisu, je pro posouzení otázky, zda šlo o rozšiřování letáků trestného obsahu, směrodatným ustanovení § 7 obec. tr. zákona. — I rozhazování letáků mezi obydlími je rozšiřováním.“

Všimneme-li si pozorně autentického znění zákona, vidíme, že slůvkem „n ur“ dal zákonodárce jasně najevo, že výpočet způsobů rozšiřování je taxativní. Toto slůvko bylo by jinak v zákoně nejen zbytečné, nýbrž přímo protismyslné. Zákon zná jenom šest způsobů rozšiřování, totiž: odbyt, prodej, rozdílání, přibíjení, vyvěšování a vykládání. — Na poslední způsob (vykládání) pak se navazuje příkladný výpočet míst (místností), kde se tiskopisy vykládají. Míst talkových bylo již v době vzniku zákona více, na př. kavárny, výstavy, prodejny novin. Aby se na některé nezapomnělo, byly jen příkladmo uvedeny místnosti některé.

Uvedení těchto příkladů míst (místností), kde se tiskopisy vykládají, svedlo spisovatele i soudy k nesprávnému výkladu pojmu rozšiřování. Pravdu má jediné Glaser, který pochopil význam normy; patrně znal také motivy zákona.

Všeobecnou definicí usnadnil si Nejvyšší soud rozhodování v pochybných případech. Na př. byl zachován v platnosti rozsudek, podle něhož byl odsouzen kolportér, který na nádraží vyzvedl dva balíky „Rudého práva“, na nichž bylo napsáno, že obsahují po sto výtiscích, a odnesl je do komunistického sekretariátu. Když byly zabaveny, bylo v jednom balíku jenom 93 výtisků, v druhém 100. Soud I. stolice nabyl přesvědčení, že kolportér oněch chybějících sedm výtisků cestou rozšířil. V tomto bodě tedy právem ponechal Nejvyšší soud v platnosti rozsudek I. stolice. Otázkou však je, mohl-li potvrditi názor, že kolportér rozšiřoval i onen neporušený balík se sto výtisky. Činnost kolportérova v tomto případě spočívala v přenesení výtisků z nádraží do komunistického sekretariátu. Stojíme-li na stanovisku, že způsoby rozšiřování jsou v § 6 tisk. zák. vypočteny taxativně, pak v přenesení výtisků nelze spatřovati rozšiřování, neboť o takovém způsobu zákon nemluví.

Že při rozhodování případu č. sb. 3875 byl Nejvyšší soud v pochybnosti, zda pod pojem rozšiřování podle § 6 tisk. zák. lze zahrnouti i rozhazování letáků, je zřejmé z toho, že z rozpaků si pomáhal jednak výkladem § 6 samého, jednak z toho, že pro pojem rozšiřování uchýlil se k § 7 obec. zák. tr.

Je pravda, že tiskový zákon říká: „rozšiřováním ve smyslu tohoto zákona.“ To se děje zpravidla u každého zákona, že vymezuje pojmy pro svůj obor. Význam pojmu rozšiřování v § 6 však spočívá především v možnosti jeho uplatnění při deliktech, spáchaných obsahem tiskopisu buď přestoupením ustanovení zákona tiskového nebo zákonů trestních, ježto zákony trestní (býv. rak.) pojmu rozšiřování tiskopisů nemají. Uherský zákon trestní (zák. čl. V/1879) obsahuje některé pojmy, na př. pojem tiskopisu (§ 63).

Liszt (str. 86) uvádí: „Da der hier entwickelte Begriff der Verbreitung sich aus der Natur der Sache ergibt, werden wir ihn überall dort anzuwenden haben, wo das Gegenheil nicht ausdrücklich angeordnet ist. Also auch, wenn das allgemeine Strafgesetz von Verbreitung, selbst wenn es von der Verbreitung nicht gedruckter Schriften spricht.“

Zákon na ochranu republiky, o který v rozh. č. sb. 3875 šlo, ne-definuje sám pojmu rozšiřování a je tedy užiti pojmu ze zákona o tisku, jenž pro delikty spáchané tiskem je směrodatný. Zákon na ochranu republiky definuje pojmy: násilí, veřejně, dobu válečnou a osoby blízké, nikoli však pojem rozšiřování tiskopisů.

Nesprávně se v rozh. č. 3875 uvádí, že pro posouzení otázky, zda šlo o rozšiřování letáků trestného obsahu, je směrodatno ustanovení § 7 ob. tr. zák. Tento paragraf vymezuje pouze okruh osob, které

jsou podle obecných zásad trestního zákona za trestný obsah tiskopisu odpovědný. Zákon zde totiž má nadpis: „Besondere Bestimmungen über die Zurechnung bei Verbrechen durch Druckschriften.“ Týká se jenom odpovědných osob, byl-li obsahem tiskopisu spáchán zločin, nikoli také v případech přečinu, jak uvádí Nejvyšší soud. Tu by přicházel v úvahu § 239 tr. zák., který se na § 7 odvolává.

V § 7 tr. zák. se sice mluví vůbec o všech osobách, které při... rozšiřování trestného tiskopisu spolupůsobily, když lze na ně použití obecných ustanovení §§ 1, 5, 6, 8; 9, 10 a 11 tr. zák., avšak tím není nijak dán pojem rozšiřování, na jehož naplnění trestnost za obsah tiskopisu spočívá. Zákon tu zřejmě předpokládá, že pojem rozšiřování tiskopisu je vymezen jinde, totiž v zákoně, který se tisku speciálně týká.

Bylo již vpředu dovozeno, že výpočet způsobů rozšiřování v § 6 je taxativní. Rozhazování tiskopisů mezi těmito způsoby uvedeno není a nebyl v konkrétním případě dán podklad pro stíhání pro delikt obsažený v rozhazovaných letácích. Také § 23 tisk. zák. nepamatuje na rozhazování jako způsob nedovoleného rozšiřování. (Pachatel tvrdil, že je zahodil na útěku před policií.)

Rozhazování tiskopisů jako způsob rozšiřování tiskový zákon z roku 1862 prostě neznal a nepamatoval tudíž na ně. Tenkrát nebyla ještě letadla, jichž s úspěchem lze k rozhazování tiskopisů použít.

Pravda je, že při striktním výkladu § 6 tisk. zák. rak. jeví se tu vzhledem k technickému pokroku mezera. Je však otázkou, zda tuto mezeru mají vyplňovat soudy výkladem, který není logicky ani gramaticky správný. Tím méně již je vhodné utíkat se k normám, kde na předmětnou otázku vůbec nemůže být dána uspokojující odpověď.

Ze situace je jediné východisko: rozhodovat přesně podle zákona, aby se ukázala neudržitelnost ustanovení, což by přimělo rozhodující činitele k tomu, aby se přičinili o urychlené projednání nového zákona o tisku, o němž se jedná již dva roky.

Jan Hrabánek.